

החולץ ליבמתו פרק רביעי יבמות

עין משפט
גזר מצוה

א א מ"י פ"ה מהלכות
יבום הלכה ד' טושי"ע
ה"ע ק"ט סוף פס"ג:
ב ב מ"י שם טושי"ע שם
פס"ג:
ג ג מ"י שם טושי"ע שם
פס"ג י'
ד ד מ"י שם הלכה ד'
טושי"ע שם פ"ג:
ה ה מ"י שם הלכה ז'
טושי"ע שם פס"ג ט'
ו ו מ"י שם טושי"ע שם
פס"ג י':

תוספות ישנים

למך קושא ליעיל דפיך
לעיל לר' עקיבא למאי
אליטריי היל מועט וכו'
ו'ו' השתא נכל
לומר דשפיר אליטריי היל
מועט היל גופה למימר
ללא תפסי בה קדושי. דלי
ללא תפי' בגופה מועט
היל דתפסי בה קדושי
ולא היי הולד ממור כמו
בטושי"ע דלעיל מה קדל
נפיך דכתיב ליהוי וכו'
א"י תפי' בהו קדושי
קדקא דליתוי קאי נמי
אחמורי גרופה עם מוטה
וכו' [קמ"ל קדל דמועבד]
כ"י לרש"י: (א) ואמ"נ
דנ"י יבמה איכא למיך
לכחותה אין בלתי לא
כדדייקי' בפ"י (דף י"ז): ר'
יוסף לית ליה היל דיוקא
קספתי אין זיקה אל
בלא דלשמו זריכה של
מדרוש כל שצ"ה לרש"א
לומר נמי אלתריי לא
מימתי' ל' לא נמי
כיון ששאלת למה כמה
גרופה. מאחר דלסור להחזיר
למימתי' ששאלת והוה
אמינא דש"י בלתי:

(א) ויקהל ית' (ג) ונקמן
(ג) ו' ו' ו' ו' ו' ו'
(ד) ו' ו' ו' ו' ו' ו'
(ה) ו' ו' ו' ו' ו' ו'
(ו) ו' ו' ו' ו' ו' ו'
(ז) ו' ו' ו' ו' ו' ו'
(ח) ו' ו' ו' ו' ו' ו'
(ט) ו' ו' ו' ו' ו' ו'
(י) ו' ו' ו' ו' ו' ו'

תורה אור השלם
1. ויקרא על המזבח
דבר ? ויאמר מזבח
מוקח בה אמר ? וזה בן
גולד לבית דוד יאשיהו
שמו וקב עילך את בני
הבמות המוקדשים עילך
ועצמות אדם ישרפו
עילך: מלכים א' י"ג ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה נתן גט
וכי לאפקועי. כ"ב ע"ל
דף נ"ב ע"ב ד"ש לאו גט:
ג"כ דק דלוא אסמכתא
(ב) ו"ה חלילה וכו' לא
מפטרע בשאר יבום
שכונס את יבמתו:

מוסף רש"י

שיין לעמוד קודם. ועל
הפוסטה. קדקא בלא
ותפתי' הילא עליו בלא
ללא יוכל בעולה וכו'
[קדושי חתן]. קב וקב.
לומר מקומות מעטין
מוכר בנמנה. אל נמי
היל, ששלה כמותו ככל
מקוש (שורבין ס' וכו')
בכורות (ס'): או: לא
לימד הריב כשאר חביו
אלא מה שאומר צנית
המדק נקי היל ששלה
במנו לעולם (בי"ט ס').
בהמצאו. ששעט שתי
מניו כלל עם [קדוש חתן].
באספקלריא. מחללה
ששולט צניתה לשע"ה,
המאריה. ממלה ז'
שחולץ בה יש שאלה
מאריה כה כל חתן
ואין יעילן ללחוט ממש
(סוכה ס'). ויחיד אימת.
מניו לו דכתיב בהללא
(ר"ה י"ח).
הדרן עלך החולץ

תוס' חר מקבא

דלא בעין שאר הכלל
מוריד דקא' הכא אילב
דרי' עקיבא דמתני' דבעי
שאר קאמר ולידריה אין
הולד ממור ואי' דכתיב
לא תהיה לא מפרשין
מנה דלא תפסי בה
קדושי וללא הוא דאתא.
הכי איתא בפ' האשה
[רבין] דתניא תנן זו דר"ע
דאמר אין קדושי תופסי'
בחיבבי לאון אבל חביא
אין ממור מיכמה. ולימא
אין ממור מחיבבי לאון
היי תנא דר"מ הוא דאמר
מחיבבי לאון דשרא הוי
ממור מחיבבי לאון גרודי
לא הוי ממור (פ' ורבין
דאמרין אין קדושי תופסי'
איכא למימר דרב תנא
הוא ופליגי א"ר אב"ד
לך רב הונא אגא דאמר
ביבבה כה"ג דתננין ע"י
את מקודשת לי ע"מ
שיחלוץ לך בימך וכו'
איה מקודשת אלמא אין
קדושי תופסי' ביבבה
שאלו הוי קדושי תופסי'
ביבבה לא הוי דבר שלא
ב"ל. ו"ל לרב הונא
מוקדמת הם מותיה
כ"מ דהא ל"מ איה
מקנה דשלבי' דר"מ
קונס שאני עושה לפיך
א"צ להפר ר"מ אומר

שני דורות. שנים שפוסקין לאדם בשעת לידתו: וזה מוסיפין לו. והאי אמלח לשון תוספת הוא: משלו הוסיפו לו. אלא שמתחלה היו רואים לפחות משני: פדע. שמתחלה כשגולד נפסקו לו כל אותו תוספת: שהרי נציל נסנבל. צימי ירבעם שנים הרבה קודם הנה בן גולד צנית דוד יאשיהו שמו ובשעת חלויו של חזקיה עדיין לא נולד מנשה ממנו יאל יאשיהו הוי אומר בשעת חלויו גורו לפחות משני וכשזכה השלימו לו: משנה שאינה זריכה. דזיל קרי כי רב הוא עליה צמייה) שלא נאסרה אחותה אלא צמייה:

הדרן עלך החולץ

רבן גמליאל אומר. סדר משנה זו שלא תטעה לנשכש הגירסא שבספרים סדר יבם אחד ויבמה אחת תחלה מפרש דין גט וחליצה וביאה שאחר מאמר ואח"כ מפרש דין מאמר וביאה וחליצה שאחר הגט ואח"כ דין מאמר וגט וביאה שאחר החליצה ואח"כ דין מאמר וגט וחליצה שאחר ביאה וכן סדר יבם א' ושתי יבמות:

אין גט אחר גט. שתי יבמות לאדם אחד מנח אחד ונתן גט לו וגט לו או אינו אסור בקרובות שניה דאי קמא אהני האפקעה זיקה דתרווייהו והוי כמגרס נכריה ואי קמא לא אהני למיחדי בתרא נמי לא אהני והלכך לאו גרופתו היא. וכן שני צימין ליבמה אחת ונתן זה גט וזה גט האחרון אינו כלום ומותר בקרובותיה וטעמא דכפרישית: ולא מאמר אחר מאמר. צין ציבס אחד לשתי יבמות צין שני יבמים ליבמה אחת האחרון אין כלום לפסול את הראשונה עליו ואינה זריכה הימנו גט ולא ליאסר בקרובות שהינה: ולא ציבנה אחר ציבנה. ציל על זו וחזר וציל הוא או אחיו על לרמה ציבנת וזות בעלמא הוא ולין אסור בקרובותיה: יש גט אחר גט. דקמא לא דחה לגמרי הלכך אכתי איכא פלגא זיקה דהא ציביל חליצה הלכך אהני בתרא והויא גרופתו ואסור בקרובותיה: ציל. לאו אפלוגתא קאי אלא מלתא בנאפי נפשה היא וזיבס אחד ואיבמה אחת קאי והכי קאמר כיצד דין יבם ויבמה והכי מפרש בגמ':

זכר דורות וזכה משלימין לו לא זכה פוחתין לו דברי ר' עקיבא והכמים אומרים זכה מוסיפים לו לא זכה פוחתין לו אמרו לו רבי עקיבא הרי הוא אומר והוספתי על ימך חמש עשרה שנה אמר להם משלו הוסיפו לו תדע שהרי נביא עומד ומתנבא ינהה בן גולד לבית דוד יאשיהו שמו ועדיין לא נולד מנשה ורבנן מי כתיב מחזקיה לבית דוד כתיב אי מחזקיה גולד אי מאינש אחרינא: אשתו שמתה וכו' יבמתו שמתה וכו': אמר רב יוסף כאן שנה רבי משנה שאינה צריכה:

הדרן עלך החולץ

רבן גמליאל אומר אין גט אחר גט ולא מאמר אחר מאמר ולא בעילה אחר בעילה ולא חליצה אחר חליצה והכמים אומרים איש גט אחר גט יריש מאמר אחר מאמר אבל לא אחר בעילה ולא אחר חליצה כלום כיצד עשה מאמר ביבמתו ונתן לה גט צריכה הימנו חליצה עשה מאמר וחליצה צריכה הימנו גט עשה מאמר ובעל הרי זו כמצותה הנתן גט ועשה מאמר צריכה גט וחליצה נתן גט ובעל צריכה גט וחליצה נתן גט וחליץ אין אחר חליצה כלום חליץ ועשה מאמר נתן גט ובעל או בעל ועשה מאמר נתן גט וחליץ אין אחר חליצה כלום אחת

מוסיפין לו. והא דלאמר צמועד קטן (דף כח. וסו) צני חי ומנוזי לאו צמועד מליא מילתא אלא צמועד מליא מילתא פשיטא דזכות גדול מועיל כדלאמר בשבת (דף קט: וסו) אין מול לישראל ומיהו לא שכיח שיסתנה המול דלמוכח צמענית (דף כה) גצי עובדא דר"א צן פדת: מושלכו הוסיפו לו. וקרי ליה תוספת לפי מה שנגזר לפחות ע"י עון והא דלאמר בפ"ק דתגינה (דף ד: וסו) גצי איתמא מגדלגא נשיא כי חזינן לורבא מרבנן דמעבד אמיליה מוסיפין ליה אר"י דניחא אפילו לר"ע דאין זה תוספת כיון שנגזרו לשום אדם:

תדע שהרי נביא עומד. וא"ת והלא אם לא התפלל מחזקיה על עצמו היה מת והיתה נצולה בצלה אלא ע"כ אין הניבא מתנבא אלא מה שראוי להיות אם לא היה חוטא א"כ היכי מוכח מכאן דמשלו הוסיפו לו אפי' לא הוסיפו לו משלו ומיה כבר כל שנותני שנגזרו לו מה שלא נתקיימה הנבואה לפי שחטא ואלו לא חטא ונשא אשה צניס הראשונים היה מוליד ואר"י ששנא הדורות נגזרו להוליד באתו הזמן ובאתו הפרק שהם נולדים וצני המוספת נגזר לו להוליד מנשה:

שנה רבי משנה שאינה צריכה. פ"ה דזיל קרי צי רב הוא וקשה דצממה מקומות שונה התנא מה שבספק צממה ועוד דגרשה ומהא מותר בלתי צממה לומר קה"ק לא מתא אסירא ללא כתיב צממיה דרשנין לה בפ"ק (דף ט: וסו) מעליה צמייה כל שצמייה אפילו נגרשה אלא נראה לר"י דצממה היא מנשה שאין זריכה דכיון דתנא אשתו כ"ש יצממו א':

הדרן עלך החולץ

רבן גמליאל. אין מאמר אחר מאמר. אחי אפי' כרבתן דרבי עקיבא אע"ג דקידושין לדידהו תופסין צמייה לאון ותפסי קידושין אחר ציבנה תסו הוא משום דהוה קדושין דלוריתא דע"י ציבנה פקעה זיקה אלל הכא שהיא זקוקה לו אין לו לתפוס אלא מדרבנן ולא תקון רבנן שהיא מאמר אחר מאמר ולהכי לא קאמר בגמרא עלה זו דברי ר' עקיבא ולא כמו שפ"י ריב"ן דר"ג כר"ע: ולא בעיה אחר בעיה. היינו אחר ציבנה כשרה אלל אחר ציבנה פסולה כגון ציבנה שאחר הגט יש אחריה ציבנה כי היכי דיש אחריה מאמר כמו שאפרש בגמ': ולא חליצה אחר חליצה. היינו אפילו אחר חליצה פסולה: עשה מאמר ביבמתו ונתן לה גט צריכה חליצה. היינו צנתן גט סתם אף לזיקתו אלל אם גט למאמרו שריא אף ליבם דלאמר צפ' ד' אחין (לעיל דף נג). דהותרה אפי' היא דמאי דעבד שקליה: עשה מאמר וחליץ צריכה הימנו גט. הכא לא תני אין אחר חליצה כלום משום דאכתי זריכה גט למאמר שכבר ולא תני ליה אלא היכא דאחר חליצה אין ריך לעשות כלום: חליץ ועשה מאמר בו'. אומר חליצה לא הוה לריך למימתי כלל דכיון דתנא נתן גט וחלץ אין אחר חליצה אין כלום אע"פ שהיא חליצה פסולה כ"ש דאחר חליצה כשירה אין אחריה כלום אלא כל העניינים שונה:

עשה
ואע"ג דחליצה פסולה היא דאי הוה צני לייבומי לא מצי ואפי' דחיא לגמרי ואין אחריה כלום דאי הדר ומקדש לה במאמר או ציבנה לא צניעין גט וכדריבי עקיבא דלאמר אין קידושין תופסין צמייה לאון והכי מפרש בגמ' דמתני' ר"ע היא: חליץ ועשה צמ מאמר. אן נתן גט אחר חליצה או צעל אחר חליצה אינו כלום דכתיב ציבנה און חליצה כלום שאין מאמר וביאה תופסין די אחר חליצה לא הוה ריך למימתי לאשמועינן דאין כלום דלמאי ליהני ליסתורי בקרובותיה הא מיתסר וקאי מחמת חליצה אלא אפי' דבעי למימתי לא אשמועינן דאין כלום דלמאי ליהני לאשמועינן דאין לחחר ביאה כלום זיקת יבומים ובהאי גט סגי ליה בלא חליצה תנא נמי גט דאחר חליצה והכי מפרש בגמ' [ג:] או צעל ועשה מאמר. או נתן גט אחר ציבנה או חלץ אחר ציבנה כלום זיקת יבומים. ומאמר לה כאשמו גמורה ולא צעיל חליצה ואם רצה להחזיר מחזירה וחליצה שעשה אחר ציבנה מועלת כלום דאין עליה זיקת יבומים. ומאמר דליתיה דמי דמאי קעביד הא מיתסר וקאי בקרובותיה אלא אידי דתנא רישא חלץ ועשה מאמר דאליטריי לאשמועינן כר' עקיבא דאין קידושין תופסין בחלוטתו תנא נמי צעל ועשה מאמר והכי מפרש בגמ' [ס:] אין אחר חליצה כלום. ארישא קאי וכדפרישית לעיל. ואלישנא דסיפא דקמתי או צעל ועשה מאמר או נתן גט וחלץ הוה שיך למימתי אין אחר חליצה כלום ובגמרא [טס] קא צני ליה: אחת

(א) ח' וכו' דלאמר לקמן (י"ז)
אין קדושין תופסין צממה.
ז' צ"ל אמר לך רב אלא
דלמאי כתיב מנא צממה כהה
דמתינן בקדושי (פ"ט).